

КЛАСИФІКАЦІЯ ЧИННИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розроблено низку класифікацій інноваційного розвитку промисловості за такими класифікаційними ознаками: ієрархічним рівнем створення інновацій, характером забезпечення попиту на інновації, особливістю впливу на ринкове середовище, характером впливу, часовим горизонтом дії, впливом на сферу локалізації інновацій, економічною сутністю інновацій, характером значущості інновацій, ефектом від інновацій, характером результативності впливу.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, промисловість, фактори, ринок, ординарні інновації, процесуальні інновації, продуктові інновації.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі інноваційний шлях розвитку є безальтернативним для вітчизняної економіки і промисловості зокрема. На цьому шляху стан інноваційної активності у промисловості визначається сукупністю чинників інноваційного розвитку промисловості, тому ефективна державна економічна політика повинна бути спрямована на підсилення стимуляційних і пом'якшення або нівелювання дії гальмівних факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню факторів інноваційного розвитку промисловості на макро- та мікрорівні, дії стимулюючих та гальмівних чинників, проблем вироблення ефективного державного механізму активізування інноваційного розвитку у промисловості присвячено праці таких науковців, як: В. Божкова, О. Городиський, Ю. Грачова, О. Ігнатенко, С. Ілляшенко, М. Крупка, Т. Кужда, О. Кузьмін, Д. Пантелейчук, М. Стадник та ін. Проте багато питань, пов'язаних з класифікацією факторів інноваційного розвитку промисловості, потребують подальших досліджень.

Мета цього дослідження – розроблення класифікації факторів інноваційного розвитку промисловості.

Виклад основного матеріалу. Ми розробили низку класифікацій інноваційного розвитку промисловості за такими класифікаційними ознаками: за ієрархічним рівнем створення інновацій, за характером забезпечення попиту на інновації, за особливістю впливу на ринкове середовище, за характером впливу, за часовим горизонтом дії, за впливом на сферу локалізації інновацій, за економічною сутністю інновацій, за характером значимості інновацій, за ефектом від інновацій, за характером результативності впливу.

За ієрархічним рівнем створення інновацій:

- *глобальні.* Група глобальних факторів охоплює чинники глобального рівня, які здійснюють вплив на інноваційний розвиток промисловості через процеси глобалізації у світі. Прикладами таких факторів можуть бути діяльність Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), політика кредитування Міжнародного валютного фонду, динаміка показників розвитку світового господарства;
- *міжнародні.* До групи міжнародних чинників входять фактори, які проявляють свій вплив на інноваційні процеси у промисловості, через систему міжнародних економічних відносин, які охоплюють дві або більше країн. Сюди

можна віднести інтеграційні об'єднання країн, стан і динаміку міжнародного руху капіталу, стан та динаміку міжнародного руху технологій, стан і динаміку міжнародного руху робочої сили;

- *макроекономічні.* Макроекономічні фактори на інноваційний розвиток промисловості впливають на рівні національного господарства. Серед них: монетарна політика центрального банку, фінансова політика у державі, розроблення стратегій інноваційного розвитку промисловості у межах країни, державні стандарти технічної освіти тощо;
- *регіональні.* На рівні регіонів на інноваційний розвиток промисловості діють регіональні чинники. Наприклад, інфраструктура регіону, інвестиційна привабливість регіону;
- *мікроекономічні.* На рівні окремих підприємницьких структур на інноваційний розвиток промисловості здійснюють вплив мікроекономічні фактори. Серед них можна виділити такі: ефективність підприємницького менеджменту; організаційна структура підприємства; спеціалізація підприємства; кадрові підприємства; постачальники підприємства; фінансові результати діяльності підприємства; управлінські технології на підприємстві; споживачі інноваційної продукції підприємства; рентабельність інноваційної продукції підприємства.

За характером забезпечення попиту на інновації:

- фактори нового попиту: розгортання науково-технічного прогресу;
- фактори існуючого попиту: зростання рівня доходів населення.

Групу факторів нового попиту становлять чинники інноваційного розвитку промисловості, які формують передумови для виникнення нових потреб споживачів. До групи факторів існуючого попиту відносять чинники інноваційного розвитку промисловості, які забезпечують зростання обсягів споживання існуючих благ інноваційного характеру походження.

За особливістю впливу на ринкове середовище:

- фактори диверсифікації інновацій на ринках нововведень: рівень науково-технічного прогресу;
- фактори розвитку ринкового середовища впровадження нововведень: ринкова інфраструктура.

Фактори диверсифікації інновацій на ринках нововведень забезпечують модифікацію та розширення інновацій на існуючих ринках. Фактори розвитку ринкового середовища впровадження нововведень розширюють ринки реалізації існуючих інновацій.

За характером впливу:

- фактори безпосереднього впливу: споживачі, постачальники, законодавча база, конкуренти;
- фактори опосередкованого впливу: політичні події в країні, розвиток інноваційної культури в суспільстві, рівень науково-технічного прогресу, рівень розвитку техніки.

За часовим горизонтом дії:

- довгострокові (5-10 років): стратегія інноваційного розвитку промисловості;
- середньострокові (1-5 років): кооперація інноваційно активних підприємницьких структур;
- короткострокові (менше 1 року): ринкова кон'юнктура.

Довгострокові фактори інноваційного розвитку промисловості носять стратегічний, середньострокові – оперативний, короткострокові – тактичний характер. За впливом на сферу локалізації інновацій:

- виробничі: наявні основні фонди;
- технологічні: нові технології виробництва;
- управлінські: мотивування управлінського персоналу, управлінські стратегії в умовах активізування інноваційної діяльності, управлінські кадри;
- соціальні: рівень доходів населення.

Виробничі фактори забезпечують апробацію та використання інноваційних проектно-конструкторських розробок у промисловому виробництві, які спрямовані як на просте розширення виробництва, так і вдосконалення його структури та видів виробничої діяльності. Технологічні фактори забезпечують необхідні передумови для впровадження інноваційних методів промислового виробництва.

Управлінські фактори забезпечують інноваційну трансформацію організаційних структур управління на промислових об'єктах (мікрорівень), галузей промисловості (мезорівень) і промисловості загалом (макрорівень), удосконалення методів менеджменту та стилів керівництва. Соціальні фактори забезпечують можливість зростання життєвого рівня населення, зайнятого у промисловості. За економічною сутністю інновацій:

- *фактори впливу на продуктові інновації*: рівень науково-технічного прогресу;
- *фактори впливу на процесуальні інновації*: розвиток технологій менеджменту.

Чинники впливу на формування і використання у промисловості продуктових інновацій (тобто новий товар або нова послуга), для яких характерна ринкова орієнтація, становлять групу факторів впливу на продуктові інновації. Фактори впливу на процесуальні інновації сприяють удосконаленню різноманітних процесів на промислових підприємствах (виробничих, управлінських тощо), що підвищує ефективність їх діяльності.

За характером значимості інновацій:

- *фактори базових інновацій*: рівень науково-технічного прогресу, епохальні відкриття та винаходи;
- *фактори ординарних інновацій*: ланцюговий ефект споживання;
- *фактори неординарних (ексклюзивних) інновацій*: ефект снобізму у споживанні;
- *фактори точково-вибіркових інновацій*: регіональні особливості попиту.

Фактори базових інновацій впливають на практичне втілення значимих досягнень у науці та техніці, які істотно змінюють умови конкурентних процесів, переводячи їх на якісно новий, більш технологічно досконалий рівень. Фактори точково-вибіркових інновацій впливають на виникнення і реалізацію локалізованих нововведень з обмеженими можливостями їх використання. Варто зауважити, що група цих чинників хоч і підвищує ефективність функціонування промисловості, проте носить локальний характер.

За ефектом від інновацій:

- *фактори, що забезпечують економічний ефект*: зниження собівартості інноваційної продукції;

- *фактори, що забезпечують соціальний ефект*: доступ населення до інформаційних технологій;
- *фактори, що забезпечують екологічний ефект*: нові екологозберігаючі технології;
- *фактори, що забезпечують комплексний (інтегральний) ефект*.

Чинники, що забезпечують зростання прибутку від впровадження інновацій, становлять групу факторів, що забезпечують економічний ефект. Чинники досягнення соціальних результатів від інновацій, які впроваджуються, формують групу факторів, що забезпечують соціальний ефект. Чинники, які відображають екологічні вимоги до інновацій, відображені у вигляді групи факторів, що забезпечують екологічний ефект.

Чинники, що забезпечують одержання прибутку, соціальних результатів та екологічного ефекту, відображені в рамках групи факторів, що забезпечують комплексний (інтегральний) ефект від інновацій. За характером результативності впливу фактори можна поділити на позитивні (стимулюючі) та негативні (гальмівні). Так, до групи стимуляційних факторів можна віднести фактори, які виділив вчений Т.І. Городиський. Зокрема, він виокремлює такі чинники: нормативно-правові, фінансово-економічні (система фінансування інноваційної діяльності; система формування сприятливого економічного середовища в інноваційній сфері) та організаційні (механізм здійснення інноваційної діяльності; формування та реалізація інноваційної політики) [2].

Досить вдало групу гальмівних чинників окреслив О.Я. Ігнатенко, виділивши в цій групі три підгрупи: економічні (недостатня фінансова підтримка держави; нестача власних коштів; великі витрати на нововведення; тривалий термін окупності нововведень; нерозвиненість фінансового ринку і неготовність капіталу до широкого інвестування в інноваційну сферу; складність залучення сторонніх фінансових ресурсів через низьку привабливість української промисловості для інвестування; невизначеність термінів інноваційного процесу; високий економічний ризик; низький платоспроможний попит на продукцію), виробничі (брак інформації про ринки збуту; брак інформації про нові технології; несприйнятливості підприємств до нововведень; відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами та науковими організаціями; відсутність кваліфікованого управління інноваційними процесами, спрямованого на отримання конкурентних переваг) та правові (недосконалість інструментів правового регулювання інноваційної діяльності; відсутність оптимального рівня оподаткування) [4].

Висновки. Таким чином, здійснений нами соціально-економічний аналіз чинників інноваційного розвитку промисловості дав змогу виокремити такі їх класифікаційні ознаки: ієрархічний рівень створення інновацій, характер забезпечення попиту на інновації, особливості впливу на ринкове середовище, характер впливу, часовий горизонт дії, вплив на сферу локалізації інновацій, економічну сутність інновацій, характер значимості інновацій, ефект від інновацій, характер результативності впливу. Прикладне значення цих класифікацій полягає у їхньому конкретному просторово-часовому ситуативному використанні.

Література

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география. Понятийно-терминологический словарь / Э.Б. Алаев. – М.: Изд-во "Мысль", 1983. – 350 с.
2. Городиский Т.І. Інноваційний потенціал: фактори впливу / Т.І. Городиский // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.2. – С. 276-284.
3. Івченко А.О. Тлумачний словник української мови / А.О. Івченко. – Харків : Вид-во "Фоліо", 2002. – 540 с.
4. Ігнатенко О.Я. Стимулювання інноваційного розвитку промислових підприємств / О.Я. Ігнатенко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.masters.donntu.edu.ua/2008/fem/ignatenko/library/st1.htm>.
5. Кузьмін О.С. Фактори інноваційного розвитку підприємств / О. Кузьмін, Т. Кужда. [Електронний ресурс]. – Доступний з [http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php? ELEMENT_ID=11391](http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=11391).
6. Словник іншомовних слів / за ред. О.С. Мельничука. – К.: Головна ред. УРЕ, 1977. – 776 с.
7. Шевчук Л.Т. Регіональна економіка : навч. посібн. / Л.Т. Шевчук. – К.: Вид-во "Знання", 2011. – 319 с.

Колодийчук А.В. Классификация факторов инновационного развития промышленности

Разработан ряд классификаций инновационного развития промышленности по следующим классификационным признакам: иерархическому уровню создания инноваций, характеру обеспечения спроса на инновации, особенности влияния на рыночную среду, характеру влияния, часовому горизонту действия, влиянию на сферу локализации инноваций, экономической сущности инноваций, характеру значимости инноваций, по эффекту от инноваций, характеру результативности влияния.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, промышленность, факторы, рынок, обычные инновации, процессуальные инновации, продуктовые инновации.

Kolodiychuk A.V. Classification of factors of innovative development of industry

The row of classifications of innovative development of industry is developed in the article after the followings classification signs: after the hierarchical level of creation of innovations, after character of providing of demand on an innovation, after the feature of influence on a market environment, after character of influence, after sentinel horizon of action, after influence on the sphere of localization of innovations, after economic essence of innovations, after character of meaningfulness of innovations, after an effect from innovations, after character of effectiveness of influence.

Keywords: innovations, innovative development, industry, factors, market, ordinary innovations, process innovations, product innovations.

УДК 657.372.5 Доц. М.В. Корягін, канд. екон. наук – Львівська КА

АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ ПЕРЕОЦІНКИ АКТИВІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Розглянуто основні аспекти відображення переоцінки активів у бухгалтерському обліку. Надано пропозиції щодо переоцінки вартості всіх видів активів підприємства та розроблено рекомендації щодо усунення проблемних питань переоцінки активів. Охарактеризовано переоцінку активів підприємства як один із способів приведення у відповідність балансової вартості активів до їх справедливої вартості.

Ключові слова: оцінка та переоцінка активів, справедлива вартість активів, балансова вартість активів.

Вступ. Динамічне реформування відносин власності, розвиток трансформаційних процесів та структурні зрушення в економіці країни, формування ринку інтелектуальної власності, коливання рівня інфляції та курсу валют зумовлюють виникнення залежності стратегії розвитку підприємства від повноти, своєчасності та достовірності інформації про вартість та ефективність використання активів підприємства. З огляду на це, набуває особливої актуальності питання визначення реальної (справедливої) вартості активів суб'єкта господарювання на основі проведення їх переоцінки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить, що досліджено проблеми відображення в обліку оцінки та переоцінки активів у працях робіт багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Ф.Ф. Бутинця, М.І. Бондаря, Г. Велша, С.Ф. Голова, В.М. Костюченко, Л.Г. Ловінської, Н.М. Малюги, І.М. Павлюка, В.М. Пархоменка, О.М. Петрука, Я.В. Соколова та ін. Однак, залишаються поза увагою систематизація проблемних питань переоцінки вартості всіх видів активів підприємства та розроблення пропозицій щодо їх усунення, що зумовлює актуальність проведеного дослідження.

Постановка завдання. Розгляд проблемних питань переоцінки активів підприємства, яка виступає одним із способів приведення у відповідність балансової вартості активів до їх справедливої вартості.

Результати досліджень. Переоцінка вартості активів підприємства може проводитися з різних причин (втрати корисності активів, збільшення їх вартості внаслідок коливання справедливої вартості на ринку) [2]. Умови проведення переоцінки активів визначено чинним законодавством у сфері бухгалтерського обліку (табл.).

Табл. Умови проведення переоцінки активів підприємства

№ з/п	Об'єкт	Нормативний документ	Випадки та умови проведення переоцінки
1	Нематеріальні активи	П(С)БО 8 "Нематеріальні активи" п. 19	Підприємство може здійснювати переоцінку за справедливою вартістю на дату балансу тих нематеріальних активів, щодо яких існує активний ринок
2	Основні засоби	П(С)БО 7 "Основні засоби" п. 16	Переоцінка об'єкта основних засобів проводиться за умови, що його залишкова вартість (за даними бухгалтерського обліку) істотно відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. Порогом істотності для проведення переоцінки або відображення зменшення корисності об'єктів основних засобів може прийматися величина, що дорівнює 1 % чистого прибутку (збитку) підприємства, або величина, що дорівнює 10 % відхиленню залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості
3	Довгострокові біологічні активи	П(С)БО 30 "Біологічні активи" п. 10	Біологічні активи на дату балансу (як річного, так і проміжних) відображаються за справедливою вартістю, зменшеною на суму очікуваних витрат на місці продажу
4	Довгострокові фінансові інвестиції	П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції" п. 12	Балансова вартість інвестицій збільшується (зменшується) на суму, яка є часткою інвестора в чистому прибутку (збитку) об'єкта інвестування за звітний період, з включенням цієї суми до складу доходу (витрат) від участі в капіталі